

FÖLDBIRTOKREFORM A TRIANONI ORSZÁGTERÜLETEN.

Összes terület 16,000.000 kat.hold

ebből művelt " 11,500.000 " "

1. Különböző tervek jellemzése.
2. Igénybevétel a különböző tervek szerint.
3. Juttatások " " " "
4. Exisztenciális csoportok becslése.
5. Földszükséglet kiszámítás.
6. Tájszempontru áttekintés.

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Államigazgatási és Földművelésügyi Tanácsok
Budapest, V., Eötvös tér 1-3.

1. 1935-től 5 jelentősebb terv merült fel általánosabb földreformra a trianoni országterületen, amelyek felfogásukban és céljaikban lényegesen eltérnek egymástól.

Matolcsy Mátyás 1934-35-ben adta közre radikális földbirtokreform javaslatát, amely, ^{me}ha csak durván vázol is, nagy érdeme, hogy földreform tervét egy általános agrárpolitikai munkatervbe illeszti be és egész koncepciójára elmondhatjuk jellemzésül, hogy átfogó.

Kerék Mihály 1939-ben adta ki Magyar földkérdés címen tanulmányainak foglalatját, amelyek elmennek addig, ameddig statisztikai alapon egyáltalán el lehet menni, ilyen szempontból az ő munkája a legvilágosabb és legáttekinthetőbb. Nagy hátránya viszont, hogy egyoldaluan földbirtokpolitikai jellegű és nincs semmiféle átfogó tervbe beleillesztve és lényeges alapkérdéseket /mint pl. a mezőgazdaság bérjövödelme/ elhanyagol, helyesebben figyelmen kívül hagy.

Ujlaki Nagy Árpád szintén 1939-ben adta ki összefoglaló művét/Östermelő gazdaságunk jelene és jövője/ amelyben, ha talán kissé konzervatív modorban, de valóban nagyvonalu, minden problémára kiterjedő, bár csak vázlatos tervet dolgoz ki a földreformra és azt általános agrárpolitikai és közjóléti akciókkal köti össze s ahol az szükséges, az öntözéses gazdálkodással és egyéb, a távolabbi jövőnek szóló "bonifika integrale" - val. köti össze.

Szintén 1939-ben készült el a hivatalos törvénytervezet, amely 1940-ben emeltetett törvényerőre és amely súlyos kompromisszumokkal igyekszik a földreform ~~súlyos és~~ aktuális kérdését haszonbérleti akcióval áthidalni.

A hivatalos törvénytervezet megjelenésekor, még 1938-ban jelent meg Eckhardt Tibor minden komoly alapvetés nélküli földreformterve, amely egyedüli céljának csak a hivatalos törvénytervezetre való rálicitálást tekintette.

2. Földigénybevétel a különböző tervek szerint.

Matolcsy terve szerint radikálisan valamennyi 500 holdon fe-
lüli birtoktest művelés alá vonható birtokállományát ki kell sajátítani
és ez a különböző címeken együttesen 3,100.000 kat.holdat
tesz ki.

Kerék Mihály terve nagy megfontolások után még radikálisabb
mert összesen igénybe akar venni 3,235.000 kat.hol-
dat, a 100 kat.holdon felüli összirtokállományból.

Ujlaki Nagy Árpád igénybe vesz a 100 kat.holdon aluli bir-
tokállományból 850-1,120.000 kat.holdat, 100 holdon felüli állományból
kereken 1,500.000 kat.holdat, összesen maximum 2.620.000 kat.holdat

A hivatalos akció /1940: IV.t.-c./ kisbérletek számára 10
év alatt összesen fel akar osztani 1,515.590 kat.holdat.

Erre a hivatalos akcióra licitált rá Eckhardt Tibor, amikor
igénybe akar venni kereken és pontosan 3,000.000 kat.holdat.

3. A birtokreform által létesítendő új birtokok.

A létesítendő új birtokokra vonatkozóan a tervek hiányo-
sak és nem egységes szempontuak.

Matolcsy létesíteni akar

kisbirtokokat	220.000	á	12 hold	2,640.000 k.h.
	5.000	á	30 "	150.000 " "
				<u>2.790.000 k.h.</u>

Kerék juttatási terve a következő:

35.000 gazdasági cseléd földhözjuttatására	á	5 k.h.	170.000 kat.hold
160.000 földnélküli munkás	"	á 5 k.h.	800.000 " "
130.000 törpebirtokos	"	á 8-9 "	1.100.000 " "
20.000 5-10 holdas kisbirtokos	"	á 8 "	160.000 " "
15.000 felnőtt kisgazda-családtag	"	á 15 "	220.000 " "
160.000 új házhely kijelölésére és 15-20.000 kis- iparos részére.....			100.000 " "
Közcélokra			30.000 " "
		Összesen:	<u>2.580.000 kat.hold</u>

Ujlaki Nagy Árpád juttatási terve kevésbé határozott, sok
változatot, lehetőséget vesz figyelembe. Keretadatai:

jobbára törpebirtok kiegészítés	350.000	á	8-15 hold	3.630.000 kat hold
" öntözőgazdaság	80.000	á	2-7 "	450.000 " "

A hivatalos földbirtokreform terv, valamint Eckhardté
egyáltalában nem ad támpontot arra vonatkozóan, hogy milyen irányban
haladjon a földreform, azaz milyen gazdaságok létrejöttét mozdítsa elő.

**) a törpebirtokok eredeti területével (kb. 1,000.000 kat.holddal) együtt.*

4. A mezőgazdasági népesség egzisztenciális kategóriáinak hozzávetőleges becslése / Magyar Közigazgatástudományi Intézet /.

	lélek	%	család	%
gazdasági család	600.000	14	100.000	10
ebből				
szolgalegény	100.000			
gazd.munkás teljesen nincstelen	950.000	22	120.000	12.5
ebből				
mindenféle egyedülálló	250.000			
24 éven aluliak, férfi	100.000			
nő	60.000			
gazd.munkás 1 k.h.aluli birtokkal ill.bérlettel	270.000	6	80.000	8.5
kisbirtokos ill. kisbérletű 1 kh.-on alul	72.000	1.8	20.000	21
" 1-5 k.h.	1,060.000	25	300.000	31
" 5-10 "	605.000	14	150.000	16
" 10-20 "	461.000	11	110.000	11.5
" 20-50 "	243.000	5.6	60.000	6.3
" 50-100 "	42.000	1	10.000	1.0
" 100-200 "	13.000	0.3	3.000	0.3
" 200 -	8.000	0.2	3.000	0.3
egyéb	150.000			
	<u>4,474.000</u>		<u>956.000</u>	

A fenti táblázat igen hozzávetőleges becslés eredménye. Célja az volt, hogy a keresők roppant vegyes fogalma és az egzisztenciáknak még statisztikailag meg nem fogott kategóriái között a családok megközelítő becslése útján hidat építsen. Nem vehetjük ugyanis a földszükséglet kiszámításánál alapul a keresők számát, mikor 14 éves pásztor gyerek, vagy egy 16 éves nőnemű segítő családtag csakugy keresőnek számít, mint az 50 éves de már nem dolgozó nagyszülők. A gazdaságok száma sem jó kiindulópont, hiszen különösen a törpe és egészen kis kategóriákban szinte minden második vagy harmadik gazdaság nem a földkönyv szerinti tulajdonosa, hanem valamely családtag vagy idegen személy által megműveltetvén, tulajdonképpen annak gazdaságához tartozik.

5. Földszükséglet kiszámítás.

A földszükséglet kiszámításánál az 500 kat.holdon felüli birtoktestek kerekén 2,400.000 kat.hold szántó területéből indultunk ki. A földreform körébe kerülő legelő területek ugyanis semmi esetre sem egyéni tulajdonba, hanem valamilyen közbirtokossági vagy községi tulajdonba kerülnének és így - bár használatukkal a kisbirtok gazdálkodását segítenék elő - ~~de~~ mégsem osztatnának föl apró egységekre. - Alapelvül azt vettük, hogy az 5-20 kat.holdas kisbirtokok egészítették ki, illetőleg a jövedelem kiegészítésre szoruló kisgazdaságokat a létminimum határára, a létminimum határán küzködőket pedig egy megnyugtatóbb magasabb szintre kellene emelni, viszonylag csekély földbirtok kiegészítéssel és intenzív agrárpolitikai alátámasztással mindig és mindenütt a helyi körülmények figyelembevételével az illető tájnak megfelelő megoldásokat hozva.

5-10 holdas gazdaságok kiegészítése		
150.000	á 5 kat.hold	750.000 kat.hold
<hr/>		
10-20 holdas gazdaságok kiegészítése		
110.000	á 4 kat.hold	440.000 " "
<hr/>		
150.000 telepes birtok létesítése á		
5-12 kat.hold		1.200.000 " "
		<hr/>
		2.390.000 kat.hold

Ennek a tömör áttekintésnek /amelynek részletezését a következő pontban adjuk/ lényege az, hogy birtok kiegészítéshez juthat valamennyi 5-10, illetőleg 10-20 kat.holdas birtokos család és a törpebirtokos népesség 300.000 ~~külvárosi~~ ^{családos} tömegéből kerülne kiválasztásra 150.000 telepes. Nem kerülne tehát a földreform körébe 450.000 család /gazdasági család, ^{valamint} nincstelen munkás, fiatalkorú és elaggott /, összesen kb.2,000.000 lélek, viszont ennyi munkáskezet / kb. 800.000 - 1,000.000 keresőt / az ország virágzó parasztbirtokai mindig fognak tudni foglalkoztatni. Különösen az átmeneti időben a bonifikálásokhoz szükséges közmunkákat figyelembe vesszük.

Földbirtokmegoszlás részletes adatait birtoknagyság kategóriánként és tulajdoni címenként csatolt diagrammok teszik áttekinthetővé.

6. A földbirtokreform tájszemponthu áttekintése.

a/	Elsőrendű telepítési terület: Fejér megye + enyingi járás kereken 320.000 kat.hold 500 holdon felüli birtokok szántóterülete á 8 kat.hold	40.000 telepes
b/	Másodrendű telepítési terület: Somogy-, Tolna-, Baranya összesen 400.000 kat.hold, 500 holdon felüli birtokok szántóterülete 240.000 k.hold á 12 k.hold	20.000 telepes
	160.000 k.hold birtokkiegészítésre á 4 k.h.	40.000 kiegészülés
c/	Dunántul többi része xx 380.000 k.hold 500 holdon felüli birtokok szántóterülete 100.000 k.hold á 10 k.hold	10.000 telepes
	280.000 k.hold birtokkiegészítés á 4 k.h.	70.000 kiegészülés
d/	A trianoni ország többi területe 1,300.000 kat.hold 500 holdon felüli birtokok szántóterülete ebből 500.000 kat.hold bonifikálással egybekötött telepítés :	
	300.000 k.hold á 5 k.h.	60.000 telepes
	200.000 " " á 10 "	20.000 "
	800.000 kat.hold birtokkiegészítés á 5 k.h.	160.000 kiegészülés
Ö s s z e s i t é s :		
	150.000 telepítés	1,160.000 kat.hold
	270.000 birtokkiegészítés	1,240.000 " "
		<hr/> 2,400.000 kat.hold

Irányelvek a fenti tájszemponthu áttekintésben: a Budapesthez közellévő és tulnyomóan nagybirtokokkal borított elsőrendű telepítési terület természetesen erre kínálkozik, a másodrendű telepítési területen a telepesbirtokok már nagyobbak, a Dunántul sűrűn lakott vidékein a telepítés már kevésbé jön számba, ott a birtokkiegészítés nyomul előtérbe. - Az ország többi részén, tehát az Alföldön és az északi dombosvidéken a ~~xxx~~ telepítés bonifikálás nélkül elképzelhetetlen, viszont öntözéses és kertkultúrára alkalmassá tett homokvidéken már az 5 kat.holdas birtok is önálló lehet, ezért tehát ott ilyen alapon vettük számításba a telepítést, a birtokkiegészítésnek a tulnyomóan tanyatelepülési területeket ~~de~~ figyelembe véve, viszonylag kevesebb tért hagytunk.